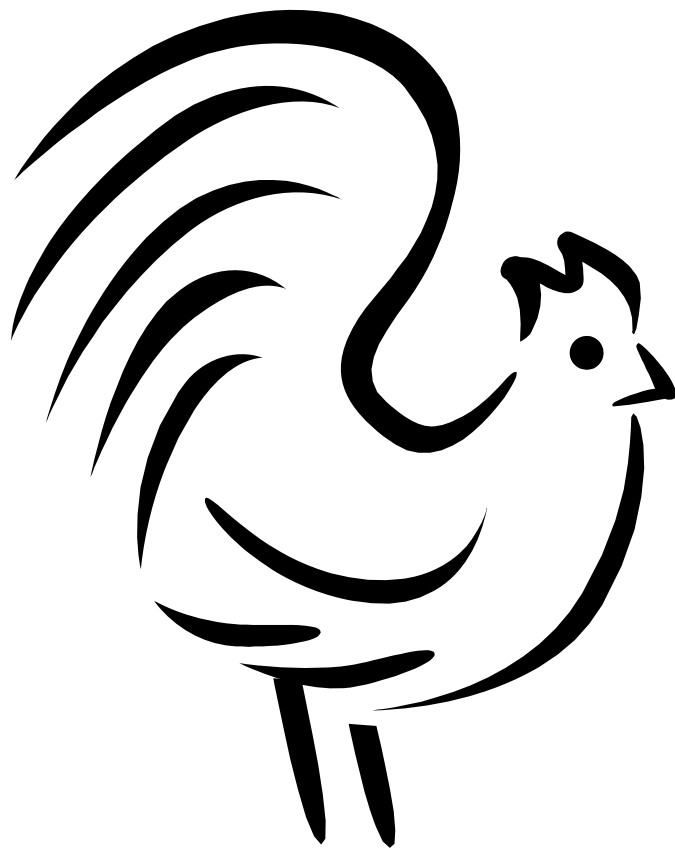

Rapport Inventering av fjäderfä- besättningar i Örebro län

Rapport över fjäderfäprojekt 2008-2009, Djur och Lant-
bruk, Länsstyrelsen i Örebro län

Syfte och bakgrund

När projektet inleddes var Jordbruksverket den centrala kontrollmyndigheten, länsstyrelserna de regionala och kommunerna med inspektörerna de lokala. Den 1 januari 2009 överfördes den kommunala kontrollen till länsstyrelserna, varför inspektörerna idag finns på länsstyrelserna.

Vid djurskyddskontroll av fjäderfä har inspektörerna många gånger problem att göra korrekta bedömningar. Inspektörerna har en djurskyddslag med tillhörande författningar att arbeta efter, men i landet finns en egenkontroll som exempelvis tillåter en ”duktig” djurhållare att ha fler höns än lagen tillåter. Vidare finns krav i lagstiftningen som många menar leder till djurskyddsbekymmer om de uppfylls. Inspektörerna bad därför Jordbruksverket om vägledning i de här frågorna.

Andra syften var att få en gemensam bedömning av fjäderfäbesättningar i vårt län och att kontrollera hur bra våra höns mår. Kontroll av besättningar med olika inredningar och i olika åldrar ställer ofta stora krav på inspektören, varför projektet kändes såväl aktuellt som värdefullt att genomföra.

Genomförande

I länet finns tolv kommuner och av dessa deltog Örebro, Hallsberg, Lindesberg och Karlskoga med sju av länets tjugo besättningar. Två av länets kommuner saknade objekt.

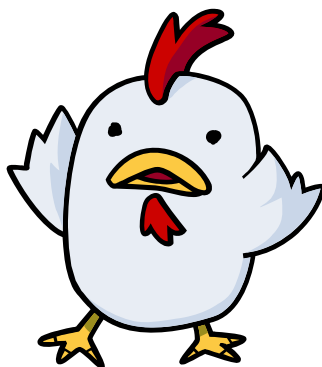
En projektgrupp bildades om tre inspektörer och en länsveterinär, som arbetade med att ta fram en projektplan, där aktuella djurskyddsobjekt identifierades och en gemensam kontrollplan fastställdes. Länsstyrelsen genomförde tillsammans med samtliga inspektörer ett studiebesök hos en fjäderfåhållare och efter detta kontrollerades de aktuella objekten. Arbetet löpte under hela 2008 och under första halvåret 2009, medan inspektionerna utfördes under sommaren och hösten 2008. Projektet sammanställdes sedan i en rapport.

Projektgrupp: Charlotte Fredriksson, Örebro kommun/Länsstyrelsen
Carina Hanell, Laxå-Askersunds kommun/Länsstyrelsen
Lotta Sundqvist, Karlskoga kommun/Länsstyrelsen
Åsa Heldemar, Länsstyrelsen

Svårigheter

Inspektörerna fann det svårt att bedöma hur Djurskyddsförordningens krav på dagsljus skulle tolkas, då flera djurhållare ansåg att stora djurskyddsmässiga aspekter fanns på just dagsljuskravet. De menade att djuren blev oroliga och till och med skadade varandra om fönstren öppnades.

Likaså fanns frågetecken kring möjligheter att bekämpa kvalster och om det över huvud taget finns något godkänt preparat på marknaden. Dessa frågor ställdes till Jordbruksverket. Vad gäller dagsljusfrågan rätades inga av våra frågetecken ut och svaret på kvalsterbehandling blev att inget godkänt preparat finns på marknaden. Detta gör det svårt att kräva kvalsterbehandling av djurhållarna, utan andra bekämpningsalternativ får användas.

Resultat

Bakgrund

I projektet ingick besättningar som i sin storlek varierar mellan 3.500-29.200 fjäderfä. Av de sju besättningarna är två frigående och övriga hysta i en till trevåningssystem burar av märkena Victorsson, Jensen, Hellmann och Tape. Åldern på hönsen var tolv till sjuttiofyra veckor. De aktuella raserna var Bovans, LSL, vita och bruna och Lomans bruna.

Allmänt intryck

Det allmänna intrycket blev för fem av besättningarna gott och för de övriga två godtagbart respektive med tvekan godtagbart.

Tillsyn

Djurhållarnas tillsyn skedde dagligen eller två gånger per vecka. Vid diskussion med djurhållarna framkom dock att de som uppgett två gånger per vecka ändå kunde anses ha tillsyn dagligen då de varje dag gick igenom stallarna.

Inredning

Arean per höna uppmättes till mellan 0,06-0,13 kvadratmeter, vilket är tillräckligt.

Till sandbaden användes sågspån, kutterspån, råspån eller kutterspån och hö. Strötillgången var i fem fall god och i två fall acceptabel.

Sittpinnarnas längd var mellan 12,5 cm och 19 cm och var gjorda av trä, plast eller metall och utformningen var runda, avfasade hörn, kantiga eller runda. Sittpinnarna var placerade någon cm ovanför botten, ovanför bingen, ovanför tråget, tvärsöver eller på både tvären och längden. Enligt 2007:5, L 100 6 kap 6 § ska unghöns ha tillgång till sittpinne.

De raka fodertrågen gav minst 12 cm utrymme till varje höna medan det runda gav 5 cm per individ. Det varierade mellan 3 och tio hönor per vattennippel.

Utgödsling

Utgödslingen skedde dagligen, varannan dag, två gånger per vecka eller en gång per vecka.

Dagsljus

Fyra besättningar hade tillgång till dagsljus, medan tre inte hade det. Den ena besättningen med dagsljus hade möjlighet att skärma av ljuset. Inspektörerna kunde inte avgöra om det förelåg någon skillnad i hälsa i de olika besättningarna.

Hälsa

Renheten var god i samtliga besättningar. Två av besättningarna hade inga problem med fjäderplockning, medan övriga fem endast hade små bekymmer. Tre av besättningarna hade inga problem med kannibalism, medan övriga hade enstaka. Dödligheten varierade mellan 0,001%-6,5% och fjäderdräktens kondition varierade mellan full, få med dålig fjäderdräkt till många med dålig fjäderdräkt. Två av besättningarna hade inga problem med kvalster medan övriga hade lite bekymmer.

Avlivning

Dåliga djur avlivades genom halsdislokation. Kadavren tas om hand av Svensk Lantbrukstjänst, egen panna eller av Lekebergs smådjurskremering medan en besättning lade ut de döda hönsen på en gödselplattan till räven. Håkanstorp, Svenskt Fågelkött, Västra Götaland och ett mobilt slakteri anlitas för slakt.

Sammanfattning

Vi kan utifrån de resultat som framkommit i projektet konstatera att fjäderfä i Örebro län i stort sett hålls i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning. De två största problemen vid kontrollen var att avgöra huruvida dagsljus ska krävas eller ej, samt vad kontrollmyndigheten ska kräva vad gäller kvalsterangrepp, då inget godkänt behandlingspreparat finns att tillgå på marknaden. Dessa frågeställningar lämnades till Jordbruksverket med önskan om vägledning, se bilagor.

Tillsynen skedde dagligen, flera gånger per vecka eller två gånger per vecka. Enligt Djurskyddslagens 3 § ska djur ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn och enligt DFS 2007:5, L 100 1 kap 5 § ska djur normalt ses till minst en gång dagligen.

Bilagor

Bilaga 1 Protokoll för lantbruksinspektion/fjäderfä

Bilaga 2 Projektplan

Bilaga 3 Sammanställning av resultaten

Bilaga 4 Frågor till Jordbruksverket

Bilaga 5 Svar från Jordbruksverket

Tillämpligt lagrum

Djurskyddslagen 1988:534

Djurskyddsförordningen 1988:539

L 100 2007:5

Handläggare:
Lotta Sundqvist, Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

PROJEKTPLAN FÖR FJÄDERFÄPROJEKT INOM KOMMUNERNA I ÖREBRO LÄN, 2007

UPPDRAG

Enligt 24 § djurskyddslagen (1988:534) har kommunen tillsynsansvaret för alla verksamheter som omfattas av djurskyddslagen vilket bland annat innebär alla som håller fjäderfä. Enligt djurskyddsmyndighetens allmänna råd (DFS 2004:9) om tillsyn mm rekommenderas en kontrollfrekvens på tre år hos verksamheter med fjäderfä.

För att få en samsyn och enhetlig tillsyn i länet har kommunerna i Örebro län startat ett fjäderfäprojekt. Projektet medför att samtliga besättningar med fjäderfä i länet med över 200 individer ska kontrolleras enligt ett gemensamt protokoll. Innan kontrollerna påbörjas ska också ett studiebesök göras på en besättning, där representanter från kommunerna i länet kommer att delta. Detta studiebesök syftar till att introducera kommunerna i projektet samt skapa underlag till en inledande diskussion kring djurskydd och fjäderfä. En viktig fråga är djurskyddsförordningens (1988:539) 2 § där det framgår att ett djurstall ska vara försett med fönster för dagsljus. Många inom branschen har uppfattningen om att dagsljuset skapar stressrelaterade beteenden hos hönsen som ex. fjäderplockning, vilket i sig är ett djurskyddsproblem. Andra menar att det är ovanan till dagsljus som orsakar dessa beteenden. Detta är dock inte vetenskapligt utrett ännu. Studiebesöket är planerat till en värphönsbesättning där djuren har tillgång till dagsljus.

MÅL

De övergripande målen är följande:

1. Utföra kontroller på samtliga aktuella objekt.
2. Få en uppfattning om hur fjäderfåhållningen bedrivs i länet.
3. Bidra till att skapa en fjäderfåhållning som bedrivs i enlighet med djurskyddslagen.

ANSVAR OCH RESURSER

Varje enskild kommun ansvarar för att projektet genomförs i den aktuella kommunen. Projektledare och huvudansvarig för projektet är projektgruppen som består av Charlotte Fredriksson, Carina Hanell och Lotta Sundqvist. Det åligger projektledarna att initiera delprojekten och se till att dessa drivs framåt.

2008-02-27, utgåva 3

Till projektet knyts följande kommuner:

- Hallsberg (1 objekt)
- Karlskoga (2 objekt)
- Laxå-Askersund (3 objekt)
- Lekeberg (4 objekt)
- Nora-Hällefors-Lindesberg-Ljusnarsberg (3 objekt)
- Örebro (8 objekt)

Till länet hör också kommunerna Degerfors och Kumla, dessa har dock inga objekt som ingår i projektet.

Aktuella besättningar, se bilaga 1.

TIDER

Projektet bedrivs under perioden 2008-01-01 till 2008-12-31

ÅTGÄRDER

För att uppfylla den övergripande målsättningarna krävs i princip följande åtgärder:

1. Identifiera aktuella objekt som ska kontrolleras i projektet.
2. Fastställa ett gemensamt kontrollprotokoll.
3. Genomföra ett gemensamt studiebesök hos en fjäderfåhållare.
4. Kontrollera de aktuella objekten i respektive kommun.
5. Ställa krav om åtgärder om ev. brister.
6. Ev. återkontroll vid brister.

Av nedanstående lista framgår de olika delprojekt som ryms inom projektet. Här anges också mål, uppgifter och personer som ingår i delprojektet.

Tabell 1. Lista över delprojekten

Delprojekt	Mål	Uppgifter	Pers.	Tid	Utfört?
Identifiera objekt.	Få fram de objekt som ska kontrolleras i projektet.	Ta fram registret över fjäderfäbesättningar över 200 individer som länsstyrelsen har sammanställt med anledning av salmonellaprovtagning.	Projektgruppen	2008-01-31	
Sammanställa ett gemensamt kontrollprotokoll.	Få en samsyn och enhetlig kontroll i länet.	Gå igenom befintlig kontrollprotokoll inkl. vägledning från Östergötland och se om protokollet är användbart även i Örebro län.	Projektgruppen	2008-01-31	
Utföra ett gemensamt studiebesök hos en värphönsbesättning i länet.	Kvalitetssäkring av kontrollen. Få erfarenheter och kunskap om kombinationen fjäderfå och dagsljus.	Boka tid för studiebesök. Utföra studiebesök.	Projektgruppen Alla	2008-01-31 2008-03	

2008-02-27, utgåva 3

Kontrollera de aktuella objekten.	Kontrollera att djurskyddslagen efterlevs.	Utföra kontroll av objekt (se lista respektive kommun). Krav om åtgärd för ev. brister ställs löpande, återkontroll likaså.	Alla	2008-03 till 2008-05-15 2008-09-30	
Rapportskrivning	Redovisning av resultat	Sammanställa resultaten i en rapport	Länsstyrelsen	2008-12-31	

RAPPORTERING OCH ÅTERKOPPLING

Rapportering av resultaten sker till följande:

- Miljö- och byggnadsnämnden eller motsvarande i respektive kommun.
- Länsstyrelsen i Örebro län.

Återkoppling sker på en länsgemensam träff under eller efter projektets utförande.

Bilaga 1

Objekt, namn	Kommun	Fjäderfä	Form	Antal
Göran Berggren	Nora	Värphöns	Frigående	1000
Hans Forsberg	Karlskoga	Värphöns	Modifierad bur	19782
Mikael Gilbertsson	Askersund	Värphöns	Frigående	47000
Jan Harring	Hallsberg	Värphöns	Frigående	3950
Lennart Johansson	Karlskoga	Värphöns	Modifierad bur	21000
Fredrik Linden	Örebro	Värphöns	Frigående	15000
Sven-Erik Persson	Örebro	Värphöns	Modifierad bur	3600
Claes Schneider	Fjugesta	Värphöns	Frigående, Krav	6000
Reinhard Staak	Frövi	Värphöns	Frigående	2790
Sven Törnqvist	Örebro	Värphöns	Frigående	6000
Niklas Viktorsson	Fjugesta	Värphöns	Frigående	8400
Närkebergshönseri AB	Örebro, Folketorp	Unghöns		111900
Närkebergshönseri AB	Örebro, Västa Å	Unghöns		85200
Rune Olsson	Glanshammar	Struts		16
Lars-Erik Edlund	Fjugesta	Slaktkyckling		20000
Håkan Rohdén	Fjugesta	Slaktkyckling		40000
Åsa Saxholm	Grythyttan	Värphöns	Frigående	9250
Urban Larsson	Örebro	Värphöns	Frigående	19900
Mats Olsson	Örebro	Värphöns	Frigående	16400
Yngve och Gunilla Johnsson	Askersund	Värphöns	Frigående	2000
Mikael Gilbertsson	Askersund	Värphöns	Frigående	15850

	S-E Persson	Irving-holms	M Olsson Ullavi	J Andersson Harring	Källmo	Vibäcks	Staak
Typ	Värphöns	Värphöns	Värphöns	Värphöns	Värphöns	Värphöns	Värphöns
Antal	3.500	14.500	16.400	3.843	20.696 2 stall	29.200 2 stall	400 unghöns 700
Tillsyn	Dagligen	Dagligen	Dagligen	2 ggr/v	Dagligen	Dagligen	-
Burar	Vict	Frigående	Jensen	Frigående	Hellman 3/2 vån	Vict/Tape 3 vån	1 vån
Matta rede	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja/nej	Nej	Nej
Typ av matta	-	-	Matta	-	-	-	-
Area	0,06 m2	7,9/m2	8,8/m2	9/m2 0,11 m2/höna	0,075m2	0,078m2	-
Sandbad	Sågspån	-	Kutterspån	Kutterspån	Råspån	Kutterspån	Kutterspån/hö
Strö tillgång	God	God	Acc	God	Acc	God	God
Sittpinne	12,5 cm Saknas i en del burar	16,2 cm	17,2 cm	16 cm	17,5 cm	19/15 cm	Sittpinne/sittbräda
Klonötare	-	---	-	---	Knappt	-	-
Material	Plast	Trä	Trä	Metall	Plast	Trä	Trä
Placering	Ngn cm ovan botten	-	Bingen	Ovanför tråg bl.a.	Tvärsöver	Tvär/längd	Ovan gödselbingen
Utformning	Avfasade hörn	Kantiga	Kantiga	Runda	Avfasade hörn	Runda/avfa sade hörn	Kantiga
Fodertråg	12 cm		12,9 cm	12,4 cm	12 cm	12 cm	5 cm (runt)
Vatten	3/nippel	10/nippel	5/m	9/nippel	5,33/nippel	5,33/nippel	
Ljus	Tillräckligt		Tillräckligt		-	-	
Utgödsling	2/v	Dagligen	Dagligen	2/v	2/v	Varannan dag	1/v
Dagsljus	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Luft	God	-	-	-	OK	OK	-
Avskärmning	Nej	Nej	Ja	Nej	-	Försatt	Nej

Reservel	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Larm	Gdk	Gdk	Gdk	Gdk	Gdk	Gdk	Behövs ej
Ras	LSL	Bovans	Bovans	Bovans	LSL vita och bruna	LSL vita	Bovans o Lomans bruna
Ålder	19 v	28 v	36 v	55 v	57/21 v	60/74 v	12/27/24 v
Renhet	God	God	God	God	God	God	God
Fjäderplock	Nej	Lite	Lite	Nej	Lite	Få/många dåliga	Lite
Kannibalism	Nej	-	Lite	Nej	Ja enstaka	Nej	Ja lite
Dödlighet	0,001%	2-3 %	6,5%	4,5%	2,5%	4 %	
Värp%	29%	90%	95%	92%	85%/95%	90/78 %	
Fjäderdräkt	Full	Få med dålig	Få med dålig	Få med dålig	Full	Få/många med dålig	Full/många med dålig
Kvalster	Ja lite	Ja lite	Ja	Nej	Ja lite	Ja lite mkt	Nej
Allmänt Intryck	Bra	Bra	Bra	Bra	Bra	Godtagbar	Med tvekan godtagbar
Slakteri	Håkanstorp	-	Håkantorp	Svenskt Fågelkött	V Götaland	Mobilt på plats	-
Avlivning	-	Dislokation	-	Dislokation	Dislokation	Dislokation	Dislokation
Kadaver	Frysbox Sv Lantbrtj	Egen panna	Frysbox Sv Lantbrtj	Frysbox Lekebergs	Frysbox Sv Lantbrtj	Frysbox Sv Lantbrtj	Gödselplatta till räven
Omsorgsprogram	2 år sen	-	-		3 år sedan	Ngt år sen	07-10-30
Föregående slaktrapport			-				saknas
Notis	Mattor nu inlagda	-				Mattor o sandbad på plats	
	Pernilla	Charlotte	Charlotte	Sara	Lotta	Lotta	Sara

Länsstyrelsen Örebro län